

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

FORSKRIFT OM VERN AV HASSELTANGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE I GRIMSTAD OG ARENDAL KOMMUNER OG SØM-RUAKERKILEN NATURRESERVAT I GRIMSTAD KOMMUNE, AUST-AGDER

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag om til opprettelse av Hasseltangen landskapsvernrområde i Grimstad og Arendal kommuner og Søm-Ruakerkilen naturreservat i Grimstad kommune, Aust Agder fylke.

Søm-Ruakerkilen naturreservat er en utvidelse av eksisterende Søm naturreservat. Områdene utgjør et totalareal på ca. 1487 da, hvorav ca. 1166 da er landskapsvern. Omtrent 647 da er vannareal, mens 840 da er landareal. I landskapsvernområdet og naturreservatet ligger henholdsvis ca 12 da og 81 da av landarealet på statsgrunn.

Områdene som foreslås vernet er:

Hasseltangen landskapsvernrområde med plantelivsfredning i Grimstad og Arendal kommuner og Søm-Ruakerkilen naturreservat i Grimstad kommune

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av de nye verneplanene:
Kongelig resolusjon om fredning av Søm naturreservat i Grimstad kommune 09.12.77.

2 HJEMMELSGRUNNLAG

Hasseltangen landskapsvernrområde utgjør en del av Ra-morenen med verdifulle kvartærgeologiske forekomster, og er et egenartet natur- og kulturlandskap. For å bevare området foreslås området vernet som landskapsvernrområde med hjemmel i naturvernloven § 5.

Søm-Ruakerkilen naturreservat er et område med spesielle naturtyper i form av en stor og velutviklet forekomst av bøkeskog og et viktig våtmarksområde. Området er egenartet og har et stort biologisk mangfold med sin gradient fra eksponert svaberg ut mot åpent hav, skjermet saltvannspoll, lind- og hasselbestand, strandeng, svartorsumpskog, svartorstrandskog, blandingsskog av eik og bøk, skrinn furuskog og til slutt ren bøkeskog. Det ligger også en kvartærgeologisk viktig struktur i området. For å bevare området foreslås en utvidelse av vernet fra 1977 som naturreservat med hjemmel i naturvernloven § 8.

3 VERNEVERDIER

Verneverdiene er knyttet til kvartærgeologi og landskap, edelløvskog (bl.a. bøkeskog), våtmark, kulturlandskap, strandeng, biologisk mangfold med bl.a. en rekke rødlistede sopparter, karplanter, sommerfugler og fugler. Området er vurdert som et av de mest verdifulle naturområdene i Aust-Agder med flere verneverdier av nasjonal verdi.

Områdene inneholder også en rekke fornminner/kulturminner og er viktige for friluftsliv.

Både Hasseltangen og Søm-Ruakerkilen er en del av Ra-morenen, som er den mest markante og ruvende randavsetning vi har fra siste istid. Natur- og kulturlandskap er egenartet. Området består av eksponert havstrand, grunne og skjermede saltvannspoller, strandenger, kystfuruskog, rikere edelløvskog og frodig kulturmark. Både flora og fauna har en interessant artssammensetning. Landskapsvernområdet omkranser store deler av naturreservatet.

Søm-Ruakerkilen inneholder den største og best utviklede forekomst av bøkeskog på Sørlandet og er et viktig våtmarksområde for fugle- og annet dyreliv. Det er registrert en rekke arter fra den norske rødlista. Området har en spesiell natur med eksponerte svaberg ut mot åpent hav, en skjermet saltvannspoll og skogvokste partier lengre inne på land.

4 ANDRE INTERESSER

Andre interesser i de to foreslåtte verneområdene er et bryggeanlegg ved Søm (146 båtplasser og 165 medlemmer) og landbruksinteresser. Området grenser også opp til en rekke private boligeiendommer. Landbruksaktiviteten er knyttet til korn- og fôrproduksjon, beiting, hogst, jord-/ hagebruk og produksjon av ferdigplen.

Det produseres båter på en eksisterende fabrikk på Hasseltangen, men disse arealene foreslås ikke vernet.

Området er mye brukt til friluftsliv og verneforslaget bidrar til at opplevelseskvalitetene ivaretas for framtiden. Gjennomføring av verneforslaget vil generelt ikke innebære noen vesentlig endring av dagens bruk av området.

I vedtatt kommuneplan for Grimstad for perioden 2003 – 2015 har områdene status som LNF-områder, offentlig bebyggelse, småbåthavn, friluftsområder og vernede områder. Foreliggende verneforslag er ikke i konflikt med kommunale arealplaner.

5 TRUSLER MOT VERNEVERDIENE

For begge de foreslåtte verneområdene vil utbygging eller andre former for omdisponering av arealene kunne forringe verneverdiene. Begge områdene ligger også tettstedsnært og i en region med stort arealpress. I forslaget til landskapsvernområde kan opphør av beite føre til at områdene gror igjen og dermed redusere verneverdiene. Det kan også være behov for beite i enkelte deler av forslaget til naturreservat, men her er det først og fremst slitasje og forstyrrelse av dyrelivet som kan redusere verneverdiene.

6 SAKSBEHANDLING

I St.meld.nr.68 (1980-1981) "Vern av norsk natur", er det lagt vekt på at det skal sikres et representativt utvalg av variasjonsbredden i norsk natur. I St.meld.nr.25 (2002-2003) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" og to forutgående meldinger med samme tittel er vern av et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner et nasjonalt resultatmål knyttet til bevaring av biologisk mangfold. Foreliggende verneplan er en oppfølging av gjeldende stortingsmeldinger.

Naturkvalitetene i området har vært kjent lenge, og en lang rekke verneverdier er dokumentert. Det er kjente biologiske registreringer fra 1838, men de fleste registreringene er fra 1970-tallet og fram til i dag. I forbindelse med verneplanprosessen ble det gjort supplerende registreringer i 2000 for å dokumentere biologisk mangfold og bruken av området i friluftslivssammenheng.

Direktoratet ga i brev av 10.05.2000 Fylkesmannen i Aust-Agder i oppgave å starte opp verneplanarbeidet. Den 23.05.2000 avholdt Fylkesmannen informasjonsmøte og oppstart av planarbeid ble kunngjort i to lokale aviser (Agderposten og Grimstad Adressetidende). Berørte grunneiere, rettighetshavere, offentlige etater og lag/organisasjoner ble tilskrevet 05.06.2000.

Fylkesmannen sendte saken til Direktoratet for faglig gjennomgang 25.04.2001. Direktoratet besvarte dette 30.05.2001 og foretok da en del tilpasninger i forskriftene. I tilknytning til verneplanarbeidet ble det opprettet en referansegruppe bestående av representanter fra grunneierne, båtforeningen, plastbåtindustrien, velforeningene, kommunen, fylkeskommunen og fylkesmannen.

Høringsdokumentet for "Verneplan for Hasseltangen landskapsvernområde og Søm-Ruakerkilen naturreservat" ble sendt på lokal høring 31.05.2001 med høringsfrist 15.09.2001. I den lokale høringen kom det forslag om å utvide naturreservatet noe – dette forslaget var på ny begrenset lokal høring 09.01.2003 til 20.02.2003. Den foreslåtte utvidelsen gjaldt å innlemme hele Saltøya i naturreservatet i motsetning til høringsforslaget hvor det ble lagt opp til at den ene halvparten skulle vernes som landskapsvernområde, mens den andre vernes som naturreservat.

Fylkesmannens tilrådning ble oversendt Direktoratet for naturforvaltning 28.05.03.

Saken ble sendt på sentral høring 02.12.04 med høringsfrist 28.01.05.

7 VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

7.1 Forslag om endringer av grenser, navn og verneform

Fylkesmannen i Aust-Agder foreslo etter den lokale høringen grensejusteringer både for det foreslåtte landskapsvernområdet og naturreservatet. Direktoratet tilrår ytterligere en grenseendring i det foreslåtte naturreservat etter sentral høring. Bakgrunnen for justeringene gjengis i kap. 9.2.1, 9.2.2 og 9.4.10.

7.2 Forslag til endringer vernebestemmelser

Fylkesmannen har foreslått endringer i vernebestemmelsene etter den lokale høringen og Direktoratet etter den sentrale høringen. Dette er nærmere oppsummert i henholdsvis kap. 9.2.15 og kap. 9.4.9.

8 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet fastsetter hvem som har forvaltningsmyndighet for verneområdene. Inntil noe annet eventuelt blir bestemt av direktoratet, vil fylkesmannen i Aust-Agder ha forvaltningsmyndigheten. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor de ordinære budsjettposter.

Flere forhold knyttet til bruken av verneområdet foreslås avklart i en forvaltningsplanprosess med berørte parter og innenfor rammen av verne-/fredningsforskriften. Dette gjelder både landskapsvernområdet og naturreservatet.

9 HØRING AV VERNEFORSLAGET

Verneplanen er sendt på høring til alle berørte grunneiere, kommuner, fylkeskommunen, samt:

Lokal høring: Fiskeridirektoratet region Skagerakkysten, Kystdirektoratet, Kystverket 1.distrikt, Havforskningsinstituttet, Havnevesenet i Grimstad kommune, NIVA Sørlandsavdelingen, Norges Fiskarlag, Fylkesfiskerlaget Sør, Aust-Agder Bondelag, Aust-Agder Bonde- og småbrukarlag, Norsk Zoologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk Ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Agder soppforening, Fevik Vel, Søm Båtforening, Stiftelsen Haslatun, Naturvernforbundet i Aust-Agder, Agder naturmuseum, Arendal og Oppland turistforening, Agder historielag, Statens vegvesen Aust-Agder, Aust-Agder kraftverk, Fevik skole, Per Soot, Sissel Terjesen Søm, Vik skole, Dahlske videregående skole, Haugenes Vel og Forum for Natur og Friluftsliv.

Sentral høring: Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Statens Kartverk, Statens navnekonsept for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrag- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Fiskeri-og Havbruksnæringens Landsforening, Taretrålfiskernes Forening, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger-og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Prosessindustriens landsforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU: Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Vitenskapsmuseet og Ringve botaniske hage, Universitetet for miljø og biovitenskap (tidligere Norges Landbrukshøyskole), Havforskningsinstituttet, Norsk Fiskerihøyskole.

De fleste sentrale instansene som har fått saken på høring har ikke avgitt uttalelse.

Følgende sentrale instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneforslaget: Havforskningsinstituttet, Norges vassdrag- og energidirektorat, NTNU, Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Den Norske Turistforening og Friluftslivets Fellesorganisasjon.

9.1 Generelle merknader ved lokal høring

I lokal høring foreslo en av grunneierne at hele Saltøya burde inngå i Søm-Ruakerkilen naturreservat. I høringsdokumentet var det lagt opp til at omtrent halvparten av Saltøya skulle vernes som naturreservat, og den andre som landskapsvernområde. Forslaget, som innebar et strengere vern enn landskapsvern, krevde ny lokal høring. Det kom seks høringsuttalelser på denne høringen hvor fem ikke har merknader eller henviser til tidligere gitte uttalelse. Den sjette omtales til slutt i kap 9.1.

Aust-Agder fylkeskommune gir sin tilslutning til forslagene. Verneplanforslaget er i samsvar med fylkesplan for Aust-Agder 2000-2003 med henvisning bl.a. til bærekraftprinsippet og at naturtyper som er representative for landsdelen må sikres. Fylkesutvalget fattet følgende vedtak:

- Det anbefales at planforslaget av mai 2001 for Søm-Ruakerkilen naturreservat og Hasseltangen landskapsvernområde med tilhørende bestemmelser godkjennes.
- Gokast bør ikke gis status som naturreservat.
- I forslag til reguleringsplan for Hasla næringsområde bør ikke det sydvestre hjørne av planområdet tas i bruk til utbyggingsformål. Grensen for industriområdet bør her legges i samsvar med verneplanforslaget. På dette punkt legges det ned innsigelse.
- I forslag til reguleringsplan for Hasla næringsområde bør det ikke legges opp til at det skal bygges en ny kaifront med slipper langs sjøkanten mot Sømskilen. Gangsti langs sjøen må sikres gjennom eget reguleringsformål, enten i form av friområde eller som offentlig gangvei. Det anbefales regulert et friområde langs sjøkanten tilstrekkelig bredt til å sikre adkomst, og vegetasjon med formål forskjønnning. På dette punkt legges det ned innsigelse.

Administrativt anføres det at registrerte automatisk fredete kulturminner må fremgå på kartet, og at kulturseksjonen må spørres til råds når forvaltningsplan utarbeides. Det er ønskelig med en formulering i forvaltningsplanen om forbud mot inngrep i de automatisk fredete kulturminner.

Grimstad kommune v/kommunestyret ser positivt på det fremlagte forslag til verneplan for Hasseltangen landskapsvernområde og Søm-Ruakerkilen naturreservat. Kommunestyret har pekt på følgende forhold i sitt vedtak:

- Området Gokast bør inngå i landskapsvernområdet.
- Forslag til utvidelse av Båthavna i Sømskilen innarbeides i verneplanen.
- Avgrensingen av verneområdet endres i samsvar med forslag til reguleringsplan for Hasseltangen datert 01.02.01.
- Det bør gis anledning til opparbeidelse og skilting av ”prosjekt kyststi” gjennom forslåtte utvidede Søm-Ruakerkilen naturreservat. Det er viktig at bruken av området til friluftsliv og oppgradering av standarden på innretningene får fortsette.
- I landskapsvernområdet bør det gis mulighet for normal landbruksdrift med rom for noe utvikling som er tidsmessig.

- Det gis anledning til grøfting av dyrket mark.
- Det kan etter søknad gis tillatelse til oppføring av kårbolig.
- Det gis mulighet for gjenoppbygging av landbruksbygninger etter brann uten at man må søke om det ut fra verneforskriften.

I tillegg inneholder landbrukssjefens innstilling følgende punkt:

- Grensene for landskapsvernområdet reduseres til ikke å gjelde den dyrka marka mot Gokast.

Norsk Ornitologisk Forening avd. Aust-Agder er positive til verneforslaget og fremhever spesielt Ruakerkilen som et veldig viktig våtmarksområde. De mener det er ønskelig med et begrenset beitepress på strandengene rundt Ruakerkilen for å hindre at de åpne områdene gror igjen. NOF mener Gokast bør vernes som naturreservat pga gammel løvtreskog og biologisk mangfold, samt at svært få slike områder er vernet som naturreservat i dag. NOF understreker behovet for områdeskjøtsel og oppsyn. NOF håper at ikke forslaget til verneforskrifter blir mindre restriktive. NOF fremhever særlig behovet for at det foreslåtte naturreservatets areal blir opprettholdt.

Søm Båtforening er i utgangspunktet positiv til verneforslaget. De sier at det er stor etterspørsel etter båtplasser, og at Fevikregionen er et vekstområde med flere boligfelt under utbygging/planlegging. Det vil derfor være riktig med en begrenset utbygging av eksisterende småbåthavn, og at det bør være en miljømessig bedre løsning med en utvidelse av eksisterende båthavn enn å bygge en ny. Søm Båtforening har et konkret forslag til utvidelse på inntil 100 båtplasser.

Grunneier til gnr/bnr 56/1 foreslår at naturreservatet bør følge eiendomsgrensen mellom gnr/bnr 56/1 og gnr/bnr 56/8, og at det også bør foretas en justering av vernegrensen slik at Tangvegen blir liggende på vestsiden av vernegrensen. Han foreslår også at Saltøya, med unntak av gnr/bnr 56/ 23 inkluderes i naturreservatet, og at avgrensingen mellom landskapsvernområdet og naturreservatet fra punkt 59/47 følger eiendomsgrensene ut i sjøen

Grunneier mener at bryggeparsellen med båtplasser ved utløpet av Kvennbekken ikke bør omfattes av vernet. Det samme gjelder for parsellen ved Søm brygge med tilhørende båthavn og brygga som tilhører industriområdet og bryggeanlegget for eiendommen gnr. 58/12.

Adv. firma Bryn Bjerknes Wahl-Larsen ANS på vegne av grunneier gnr/bnr 57/2,4,6. Advokaten kommenterer sen informasjon i verneplanprosessen, manglende invitasjoner til informasjonsmøter og påstår inhabilitet hos fylkesmannen fordi saksbehandler er grunneier innenfor det foreslåtte verneområdet. Grunneier anerkjenner ikke uttalelser som grunneierrepresentanten har fremsatt på grunneiernes vegne da vedkommende ikke har kunnet influere på valget av denne representanten.

Grunneier ønsker verken landskapsvern eller naturreservat på sin eiendom, og ber om at eiendommen i sin helhet trekkes ut av planen. Det stilles spørsmål om det er lovhjemmel i naturvernloven § 8 for å legge ut Gokast-området som naturreservat – og det tas forbehold om å få prøvet gyldigheten av et evt. vedtak knyttet til Gokast som naturreservat.

Grunneier mener at grensen for verneområdet må trekkes slik at verneområdet blir liggende på østsiden av aldershjemmet og båtforeningen. Kvennbekken og den sørvestre del av Ruakerkilen bør også holdes utenfor verneområdet.

I tilfelle Gokastområdet blir inkludert i landskapsvernområdet begjærer grunneier at området rundt bygningene på eiendommen trekkes ut av vernområdet. Han hevder at det vil vanskeliggjøre alminnelig bruk av bygningene med tilliggende tun og hageanlegg, og for øvrig vil byggeforbudet representere løftebrudd i forhold til den "avtale" som ble inngått med myndighetene da han godtok konsesjonsbetingelsene for eiendommen.

Adkomsten til et evt. verneområde på Gokast må legges med inngang fra Vessøyveien på den stien som i dag går på vestsiden av Gokastneset – og ikke over grunneiers eiendom.

Grunneiere på gnr/bnr 57/10, gnr/bnr 57/297 (10.09.01) fremhever en rekke mulige, framtidige konflikter knyttet til vern som naturreservat. De mener grensen for et naturreservat som går tett mellom boligområder og landbruksområder er sterkt betenkelig og må unngås.

To av grunneierne påpeker uheldige konsekvenser for landbruket ved å velge reservatstatus på jorden og beiteområdet mellom Ruagerveien og gnr/bnr 57/297, 278. Det poengteres at en omregulering av arealene til naturreservat vil få konsekvenser for landbruket.

Grunneierne synes ikke at området er spesielt viktig i vernesammenheng, og mener det ikke oppfyller kravene til naturreservat med hjemmel i § 8 i naturvernloven. De krever også en forvaltningsplan, og ønsker ny befaring før endelig konklusjon trekkes. Det er vedlagt kart og forslag til ny grensesetting for naturreservatet.

Advokat Halvard Duesund M.N.A. på vegne av grunneiere til gnr/bnr 56/34 og gnr/bnr 56/28(Solstua), sier ang. det foreslåtte landskapsvernområdet at saksbehandlingen ikke har vært tilfredsstillende, da grunneierne ikke er blitt informert ved eget brev. Grunneierne er ikke imot forslaget til landskapsvernområde, men protesterer mot omfanget av vernet når deres tomt "Solstua" inngår i vernet. Tomta blir mye brukt til uteaktiviteter og grunneier mener det er svært viktig med fri og uhindret utsikt og adkomst, inkl. opplag for to båter. Det opplyses om at både kommunale og private kloakkledninger går over tomta. Det argumenteres mot at den private veien ned til Kvennebekken skal inngå i landskapsvernområdet da her er behov for omlegging av veien til eiendommen.

Grunneier gnr/bnr 56/41 uttaler vedr. landskapsvernområdet at hans eiendom grenser inn mot landskapsvernområdet, og at han er bekymret for tap av utsikt og forringelse av verdien på eiendommen. Grunneier viser til foreslått verneforskrift og spør om han kan regne med å fortsette å få rydde på naboeiendommen (kommunens eiendom). Videre etterspørres en forvaltningsplan og om den kan avklare vedkommendes problemstillinger.

Grunneier gnr/bnr 58/3 uttaler vedr. landskapsvernområdet at hun er negativ til verneplanen og mener at en verneplan vil føre til problemer for "Hasla gård", bl. a. når det gjelder reparasjon og restaurering av bygninger på gården. Hun ønsker også å kunne bygge kårbolig og fradele tomter til etterkommerne. Hun ønsker å kunne forsette med rydding og hogst på eiendommen og bemerker at jordene trenger drenering. Hun stiller spørsmål ved mulighet for fortsatt båt plass i Haslabukta der de har båtrett, og om det må søkes om oppføring av bygninger etter eventuell brannskade ut i fra foreslåtte verneregler.

Adv. firma Torkildsen, Tennøe & Co ANS på vegne av samme grunneier sier grunneier er opptatt av å bevare og vedlikeholde sin eiendom og foreslår derfor det tas inn en bestemmelse i pkt. 1.3 i verneforskriften om at "Forvaltningsmyndigheten skal normalt gi

tillatelse til tiltak som bevarer landbruket og kulturlandskapet i området og som for øvrig ikke strider mot verneplanens formål”.

Følgende tre høringsuttalelser (A, B, C) har tilnærmet samme ordlyd, men er ulike ved enkelte momenter. Først sammenfattes basisteksten som går igjen i alle tre dokumentene og deretter suppleres endringene som de to øvrige underskriftsgrupperingene tilføyer.

A. Uttalelsen omfatter 20 grunneiere. I tillegg inneholder underskriftslisten 91 navn på personer som ikke står oppført som grunneiere.

Majoriteten av grunneierne er ikke negative til en viss form for vern, men til omfanget som høringsdokumentet legger opp til. Grunneierne er kritiske til saksgangen i verneprosessen: de trekker fram manglende informasjon om, og referat fra informasjonsmøtene samt manglende skriftlig informasjon til grunneierne – herunder kartbilag. De stiller også spørsmål ved valg av grunneierrepresentanten i ”Referansegruppen” og om vedkommende har ivaretatt grunneierens interesser på best mulig måte. Videre reises det tvil om habilitet for grunneier som er saksbehandler hos Fylkesmannen, og mener det er uakseptabelt at han skal fungere som oppsynsmann i Søm naturreservat.

Det hevdes at stien rundt Ruakerkilen over Saltøya og Kråga er i ferd med å gro igjen og at området vil bli utilgjengelig for lokalbefolkningen som bruker området til daglig. En merket sti rundt Ruakerkilen vil ivareta lokalbefolkningens interesser og gjøre området mer tilgjengelig samt at stien kan legges slik at den kan skåne sårbare steder. Også stien gjennom Bøkeskogen fra Ruakerveien mot Sømsveien må ryddes jevnlig for at den ikke skal gro igjen.

Området har i uminnelige tider vært flittig brukt ikke minst av barn. Det må imidlertid ikke bli slik at barn og unge ikke lenger kan få utfolde seg i området.

De ønsker ikke at Gokast skal få status som naturreservat og legges under de strenge forskriftene som gjelder i et slikt reservat.

Det hersker en del usikkerhet om det er tillatt å rydde skog og kratt i et landskapsvernområde for å ikke miste eksisterende utsikt. Det bør også i fremtiden være tillatt å vedlikeholde hager og skog mellom hus/hytter og sjøen som før.

B. Uttalelsen omfatter en grunneier. I tillegg inneholder underskriftslisten 8 navn på personer som er oppført til ikke å være grunneiere

Høringsuttalelsen er identisk med forrige, men har følgende tillegg: De mener at det er helt uaktuelt at man må søke om gjenreising av bygninger etter brann ut i fra verneforskriften. De stiller spørsmålstegn ved at båtfabrikken har fått mulighet til å holde sine arealer utenfor.

De ønsker også å gjenåpne gammel kanal mellom Ruakerkilen til bukta ved Hasleøya. Den gamle østerskummen ønskes også gjenåpnet.

C. Uttalelsen omfatter en grunneier. I tillegg er den også underskrevet av to andre personer

Høringsuttalelsen er identisk med A, sammenfattet over, men følgende setning er tatt ut: ”En merket sti rundt Ruakerkilen vil ivareta lokalbefolkningens interesser og gjøre området mer tilgjengelig samt at stien kan legges slik at den kan skåne sårbare steder...”

Adv. firma Hjort DA på vegne av grunneier til gnr/bnr 56/5,6,17 sier ang. det foreslåtte naturreservatet at de generelt er positive til verneforslaget.

De mener det ikke er noen begrunnelse i høringsdokumentet for å frede Ruakerheia, og mener derfor at grensen for naturreservatet bør trekkes nord og øst for Ruakerheia.

Videre mener de at verneformen for Ruakerkilen bør være landskapsvernområde. Dette fordi denne verneformen åpner for skjøtsel av kulturminner/fornminner, strandenger etc i større grad enn naturreservat.

Retten til båtplass og oppbevaringsplass på land bør beholdes.

Uansett verneform bør det åpnes for begrenset hogst i skogområdet sørvest for Ruakerkilen.

Når det gjelder grunneiers rettigheter på Saltøya, trekkes beiterett, fiskerett og tangrett frem, og rett til adkomst til sjøen med et fremkomstmiddel. De mener at beiting ikke tillates i følge verneforskriften. Hvis vern av området fører til at Tangveien ikke kan vedlikeholdes, vil denne adkomstretten ikke lenger kunne utnyttes.

Grunneiere på gnr/bnr 58/11 ser på kommende forvaltningsplan som middel til nærmere å avklare restriksjoner og disposisjonsrett over egen grunn.

De ber om at gjenoppbygging av bygninger etter brann ikke er å regne som søknadspliktige tiltak.

De anmoder om at industriområdet tas inn i verneplanen. De forutsetter at aktivitetene på industriområdet ikke kommer i konflikt med intensjonene for bruken av verneområdet. De nevner støy fra ventilasjonsvifte, og mener at en bedre støyskjerming bør kreves/pålegges av vernemyndighetene. De mener videre at navnet "Hasletangen" bør være navnet på landskapsvernområdet da det brukes av folk der ute.

Adv. firma Haver & Co. Ans. er på vegne av grunneier på gnr/bnr 57/300 og gnr/bnr 58/1 positiv til vern under forutsetning av at gårdsdriften kan drives som før og at verneforskriftene åpner for annen framtidig påregnelig drift – men mener dette ikke blir godt nok ivaretatt i verneforslaget. Dagens drift består i hovedsak av ferdigplen, grasfrø, noe korn og enkelte andre mindre produksjoner.

Grunneier mener at gjenoppføring av bygninger etter at de eventuelt faller ned eller brenner ned, samt oppføring av helt nye bygninger/anlegg i tilknytning til gårdsdriften, må kunne gjøres uten søknad til forvaltningsmyndigheten. Grunneier mener også at det bør være et generelt unntak for fremføring av lavspentlinjer eller kabler, samt inngrep i forbindelse med legging av vann/kloakk til eksisterende bebyggelse, slik at de slipper å måtte søke om dette.

Verneforskriften bør åpne opp for oppføring av kårbolig og utskillelse av én tomt med hensyn til fremtidig generasjonsskifte.

Enhver eksisterende bruk av eiendommen til jordbruksformål må tillates, herunder deponering av jordmasser og steder for lagring av kompost. Det må presiseres at opparbeidelse, drift og vedlikehold av eksisterende dreneringssystem må tillates.

Det må åpnes opp for adgang til beite i tråd med gjeldende beiterettigheter.

Advokaten ber om at det åpnes for adgang til motorisert ferdsel i forbindelse med jordbruksdrift innenfor reservatet knyttet blant annet til vedhogst.

Advokaten mener grunneieren må få adgang til opprusting/vedlikehold av eksisterende bryggeanlegg. Han presiserer også at grunneier kan utnytte eiendommen til båtopplag og båtfester på land. Søm båthavn og virksomheten knyttet til denne innebærer det største presset på miljøet og mener det bør presiseres i forskriften at utvidelse av eksisterende anlegg ikke er tillatt. Det må tillates hogst i naturreservatet og landskapsvernområdet både for eget bruk og for salg. Han krever at bruk av plantevernmidler tillates på beite, dyrket mark og i randsoner.

Han påpeker at grensene for landskapsvernområdet bør korrigeres i nordvest. Han ber om at det medtas i verneforskriftene at ordinær jordbruksdrift kan drives på eiendommene.

Grunneier til gnr/bnr 56/27,33 hevder han har planer om å bygge hytte på en av eiendommene sine som også omfatter adkomstrett og rett til båt plass. Han ber om at verneplanen ikke vil inneholde forbud mot dette, og at det eventuelt kan gis dispensasjon fra et slikt byggeforbud. Subsidiært ber han om økonomisk kompensasjon for å erverve tilsvarende hyttetomt i Arendalsområdet.

Siv. ark. MNAL NPA Paal Malde på vegne av grunneierne i industriområdet mener at Hasseltangen har landskapsmessige verdier og en flora og fauna som fortjener å vernes og har derfor ikke innvendinger mot prinsippet.

For at industrien skal kunne overleve er det behov for utvidelse av brygger og slipp for større båter enn i dag og mener derfor at verneplanens grense mot industriområdet må følge grensene for reguleringsplan for Hasseltangen industriområde.

Han mener at verneforskriftens punkt 1.1 vil hindre industriens videre utvikling ved at bruk av kaifronten avskjæres.

Han ser heller ikke behovet for å innlemme eksisterende parkeringsplass i området ned mot Haslebukta i verneplanen.

En privatperson mener det fortsatt bør være lov til å kjøre på skogsveien inn mot Haslatun for å komme til Sømstranda. Hun sier videre at telting på den samme stranda bør være totalt forbudt. Hun mener det er naturlig at Gokast blir vernet som naturreservat for å unngå ytterligere hogst og tynning av vegetasjonen. Hun nevner i eget brev at elektriske ledninger som er strukket langs hele Sømstranda er både skjemmende og kanskje ikke sikkert nok. Det bør vurderes om ledningene kan legges om/flyttes.

Grunneier til gnr/bnr 57/39 foreslår endring av områdebegrensning, slik at hans eiendom, en naboeiendom og bebyggelsen på Lillenes holdes utenfor verneforslaget. Dersom hans eiendom etter sluttbehandlingen kommer inn under Hasseltangen landskapsvernområde, vil han vurdere å sette frem erstatningskrav for verdiforringelse av eiendommen.

Grunneier til gnr/bnr 56/23 har en tinglyst båt plass som ble tilvist av grunneier i 1961 og som vil bli liggende i utvidet naturreservat. Denne er en enkel ilandstigningsbrygge som delvis fjernes om høsten og legges ut igjen på forsommeren. Han ønsker å kunne benytte ilandstigningsbrygga som før og forutsetter at en eventuell endring i verneområdets status ikke medfører forandringer i tinglyste, etablerte rettigheter.

9.2 Fylkesmannens tilråkning

9.2.1 Avgrensning av Søm – Ruakerkilen naturreservat

Ruakerkilen

Formålet med fredningen er å bevare et område med et svært høyt biologisk mangfold og spesiell natur. I denne sammenheng er hele gradienten fra sjøen og opp til den rene bøskeskogen relevant. Ut i fra dette mener fylkesmannen det er nødvendig at hele Ruakerkilen må ha status som naturreservat for og at det er derfor ikke grunnlag for å endre avgrensingen.

Tangveien

Fylkesmannen ser det hensiktsmessig å justere avgrensingen av naturreservatet slik at vernegrensen følger eiendomsgrensen mellom gnr/bnr 56/1 og 56/8. Videre ser fylkesmannen det hensiktsmessig å justere vernegrensen slik at Tangveien blir liggende utenfor reservatet.

Saltøya

Saltøya har en begrenset utstrekning med klar avgrensning mot sjø på to kanter. Ved nærmere vurdering har fylkesmannen kommet til at Saltøya bør ha bare en vernekategori. Dette vil gjøre det enklere for alle å forholde seg til verneforskriften. Fylkesmannen tilrår at grensen for naturreservatet trekkes mot øst slik at den følger grensen mellom sjø og land.

Avgrensning av reservatet i Ruakerkilens vestlige bukt

Mot eiendom gnr/bnr 57/297

Fylkesmannen er enig i at grensen trekkes noe lengre ned mot Ruakerkilen.

Jordet mellom Ruagerveien og gnr/bnr 57/297

Fylkesmannen mener dette jordet inngår i det kvartærgeologiske helhetlige landskapsbildet rundt Ruakerkilen og at avgrensningen ikke bør endres her.

Kollen ved krysset mellom Ruagerveien og jordet nevnt over.

Fylkesmannen mener at kollen inngår som en naturlig del av det kvartærgeologiske helhetlige landskapsbildet rundt Ruakerkilen, og at området derfor ikke bør tas ut av verneforslaget.

Avgrensning av reservatet mellom gnr/bnr 57/297 og Ruakerkilen - Ruakerheia

Saltøya, Kråkeheia, jordet mellom Ruagerveien og gnr/bnr 57/297, kollen nevnt over samt heia mellom denne eiendommen og Ruakerkilen er alle med på å ramme inn Ruakerkilen. Samtlige nevnte områder har ulike verdier og utgjør en variasjon av naturtyper. Området har en blandingsskog med endel storvokst eik og lav bonitet furuskog ut mot Ruakerkilen. Fylkesmannen mener derfor at Ruakerheia ikke kan tas ut av reservatet. Fylkesmannen anbefaler likevel at reservatgrensen som går svært nær bolighus og uteareal trekkes lenger opp (dvs. østover) i Ruakerheia.

9.2.2 Avgrensning av Hasseltangen landskapsvernområde

Brygger

Vedr. gnr/bnr 56/1, bryggeparsellen i Kvennebekken ser fylkesmannen på som et naturlig og viktig landskapselement sentralt i Kvennebekken friluftslivsområde. Selv om brygga innlemmes i landskapsvernområdet vil foreslått verneforskrift sikre hjemmelshavers mulighet til å utføre nødvendig vedlikehold. Det generelle unntaket for vedlikehold av ”andre anlegg”

vil også omfatte brygger. Fylkesmannen anbefaler derfor ikke å unnta denne parsellen fra landskapsvernområdet.

Vedr. gnr/bnr 58/12, brygge i Haslebukta legger fylkesmannen tilsvarende vurdering til grunn i forhold til forslaget om å ta brygga ut av verneplanen. Brygga ligger sentralt i Haslebukta, og fylkesmannen finner ikke grunnlag for å ta denne ut av verneplanen.

Vedr. Sømsbrygga, For å ta vare på Sømskilens ulike kvaliteter anser fylkesmannen det nødvendig at Sømsbrygga inngår i landskapsvernområdet. Videre anser fylkesmannen at Sømsbrygga har et relativt begrenset omfang samt at anlegget i hovedsak er et reversibelt inngrep da det aller meste av anlegget består av flytebrygger.

Lillenes/Gokast gnr/bnr 57/2,4,6 og dyrket mark gnr/bnr 57/3, 57/239, 58/1 og 58/7

Vedr. Gokastområdet innebærer forslaget om å flytte den vestre avgrensingen av landskapsvernområdet til øst for tidligere Søm aldershjem at både utmarksarealene og innmarka på overnevnte gnr/bnr vil utgå. Gokastområdet har mange viktige verneverdier, og det foreligger alternativt forslag om vern av Gokast som naturreservat. Kulturlandskapet ved Søm og Gokast er vurdert til å ha regional verdi i Telemarksforsknings registreringer av verdifulle kulturlandskap i Norge i 1992. Summen av interessene knyttet til jordbrukslandskapet og naturkvalitetene gir en landskapstype som karakteriseres å være unik i nasjonal sammenheng. Fylkesmannen mener derfor at vestre avgrensning bør opprettholdes som i høringsforslaget.

Vedr. Lillenes: Fylkesmannen anser at Lillenes-området (bygningssmassen samt parkanlegget) til å ha stor kulturhistorisk verdi og at det utgjør et sentralt element i landskapsvernområdet. Gjennom naturtypekartleggingen i Grimstad kommune i 2001 er området helt opp til husene på Lillenes gitt verdi "svært viktig" på grunn av rik edellauvskog og rik strandeng (jamfør s. 20 i høringsdokumentet). Videre er det på Lillenes/Gokast viktige forekomster av rødlistede sopparter (jamfør s. 21 i høringsdokumentet). Fylkesmannen mener derfor at avgrensningen av verneområdet bør opprettholdes som i høringsforslaget.

Kvennebekken

Det relativt ubebygde landskapet fra Hasseltangen i nordøst til Kvennebekken i sørvest har en naturlig avslutning i nettopp Kvennebekken (bukta) der området går over i et større boligfelt, Haugenes II. Kvennebekken er også et sikret friluftslivsområde ved at staten og Grimstad kommune har ervervet området til friluftsmål. Fylkesmannen finner derfor at Kvennebekken er en hensiktsmessig avgrensning av landskapsvernområdet i sørvest som opprinnelig foreslått i høringsforslaget og anbefaler at Kvennebekken fortsatt inngår i landskapsvernområdet.

Solstua gnr/bnr 56/28

Etter befarung 22. mars 2002 vurderte fylkesmannen at denne parsellen topografisk og vegetasjonsmessig ikke utgjør en naturlig del av Kvennebekkenområdet for øvrig. Fylkesmannen anser heller ikke at store verneverdier går tapt om denne parsellen går ut av verneplanen. Fylkesmannen anbefaler derfor at bnr/bnr 56/28 går ut av verneplanen.

Hasla gård

Bevaring av kulturlandskapet er en del av verneformålet. Dette er også presisert gjennom det generelt unntaket for "eksisterende jord- og hagebruk, inkludert beite på allerede oppdyrkede arealer med driftsmåter som til en hver tid er vanlige ... er tillatt". Fylkesmannen kan derfor ikke anbefale at gårdsbruket tas ut av verneplanen.

Båtfabrikken

Fylkesmannen anbefaler en avgrensning for varig vern som i hovedtrekk samsvarer med høringsforslaget, men anbefaler justering på følgende to punkter: - Fylkesmannen anbefaler at intern driftsvei inne på fabrikkområdet blir liggende utenfor landskapsvernområde og -avgrensningen mot Sømskilen. Fylkesmannen har bare delvis kunnet forsvare å imøtekomme kommunens og fabrikkens ønske om å holde et større vannareal utenfor verneområdet i samsvar med forslag til reguleringsplan av 1. februar 2001. Imidlertid ser fylkesmannen at virksomheten har fordel av å ha et vannareal nært sine produksjonsområder som ikke er omfattet av landskapsvern. Avgrensningen mot Sømskilen endres slik at steinmoloen og deler av et vannareal mellom denne og ytterpunktene av utsettingsrampa tas ut av verneplanen.

Når det gjelder hvorvidt parsellene gnr/bnr 58/23, 24 og 29 skal være med i verneplanen, kan ikke fylkesmannen anbefale at bnr/gnr 58/24 og 23 tas ut av verneplanen utover at den interne driftsveien legges utenom. Disse parsellene representerer viktig naturhistorisk dokumentasjon knyttet til isavsmeltingen. Dette er gjort grundig rede for i høringsuttalelse til reguleringsplanen fra fylkesmannens miljøvernavdeling av 09.08.01.

Når det gjelder diskusjonen om parkeringsplassen mellom fabrikken og Haslebukta skal inngå i landskapsvernområdet, mener fylkesmannen at området er vesentlig for landskapsvernområdet til tross for at det har en asfaltert overflate. Det er viktig at arealet ikke tas i bruk til annet formål enn det har i dag. Foreslått verneforskrift legger ingen begrensninger på dagens bruk og vedlikehold av arealet som parkeringsplass. Fylkesmannen mener at parkeringsplassen må være med i landskapsvernområdet siden de underliggende massene er en del av den kvartergeologiske strukturen, og at den representerer kontinuiteten i denne strukturen langs Hasseltangen.

Vernet er ikke til hinder for nødvendig vedlikehold av veier. Dette innebærer at bruken av eksisterende vei (Sømskilen) kan opprettholdes og nødvendig vedlikehold kan gjennomføres. Fylkesmannen finner derfor ikke grunnlag for å endre vernegrensen i forhold til høringsforslaget.

9.2.3 Verneplanprosessen

Naturvernloven og informasjon

Ved oppstart ble planarbeidet både kunngjort i aviser samt i brev til hjemmelhaverne.

Foruten dette fikk også berørte lag, organisasjoner og etater med flere skriftlig melding om oppstart av verneplan. I tillegg ble det avholdt informasjonsmøte for berørte parter hvor det også ble opprettet en referansegruppe for arbeidet. Vedrørende spørsmål om saksgangen ble dette informert om på lysark og delt ut skriftlig materiell om på folkemøtet 23. mai 2000. Fylkesmannen mener å ha oppfylt naturvernlovens krav til informasjonsplikt.

Habilitet hos saksbehandler

Det er fremsatt kritikk mot en ansatt i miljøvernavdelingen siden vedkommende også er grunneier i området, og at vedkommende har klare partsinteresser i saken som gjør ham inhabil etter forvaltningslovens § 6. Fylkesmannen viser til at vedkommende ikke har hatt noe selvstendig saksbehandlingsansvar i saken, men at vedkommende har vært brukt i forhold til lokalkunnskap og fagkunnskap på fugl. Habilitet har også vært tatt opp i de tilfellene vedkommende har møtt i referansegruppa, og det har ikke vært innvendinger til dette. Fylkesmannen avviser kritikken som er framkommet.

9.2.4 Valg av verneform for Gokast

Gokast har et høyt biologisk mangfold, jamfør høringsdokumentet for lokal høring. Faglig sett kvalifiserer området for vern som naturreservat. Imidlertid vurderer Fylkesmannen, sett i lys av innkomne høringsuttalelser og trusselbildet at landskapsvern i tilstrekkelig grad vil ivareta verdiene på Gokast. Det vises for øvrig til kap. 9.2.2 vedrørende avgrensning av Gokast og landskapsvernområdet.

9.2.5 Valg av verneform for Søm-Ruakerkilen

Ruakerkilen med tilgrensende områder har så store naturfaglige verneverdier som en ønsker å ivareta, jamfør høringsdokumentet, at annen verneform enn naturreservat er ikke blitt vurdert.

Vedrørende merknader fra tre av grunneierne vises til kap. 9.2.1 om avgrensning av naturreservatet.

Fylkesmannen ser klare fordeler både for forvaltningsmyndigheten og private grunneiere/rettighetshavere at hele Saltøya og utløpet av Ruakerkilen "Rotterdam" forvaltes etter ett sett verneregler.

I forvaltningsplanen må det avklares hvilke skjøtselstiltak som må foretas for å fremme verneformålet, herunder gjengroing.

9.2.6 Framtidig forvaltningsplan

For Hasseltangen landskapsvernområde følger det av forslag til verneforskrift, kap. V at: "det skal utarbeides en forvaltningsplan...", mens det for verneforskriften for Søm-Ruakerkilen naturreservat kap. VII står at: "det kan utarbeides en forvaltningsplan...". På grunnlag av den variasjonen av synspunkter som er kommet frem i lokal høring, vil fylkesmannen anbefale at det skal utarbeides forvaltningsplan både for landskapsvernområdet og naturreservatet, og ordlyden i forskriften for naturreservatet endres i tråd med dette.

9.2.7 Friluftsliv

"Prosjekt kyststi" omfatter etter det fylkesmannen kjenner til, turveien mellom Ruagerveien og Sømsveien. Det er i vernets interesse å kanalisere ferdsel mellom Ruagerveien og Sømsveien via denne turveien. En eventuell merking for å oppnå dette anses å ikke komme i konflikt med verneformålet. Fylkesmannen oppfatter ikke Grimstad kommune dit hen at de ønsker at en kyststi skal gå langs med Saltøya.

9.2.8 Landbruksdrift

Mulighet for tidsmessig utvikling innen landbruksdrift

Fylkesmannen mener at den foreslåtte verneforskriften for landskapsvernområdet gir rom for at eksisterende jordbruksdrift kan opprettholdes, og at det kan skje en utvikling av driftsformer som til en hver tid er vanlige. Fylkesmannen finner likevel ikke grunnlag for å anbefale et generelt unntak for jordbruksdrift. En kan se for seg mange tiltak med utgangspunkt i jordbruk som vil kunne endre landskapets karakter vesentlig. Ut fra formålet

om å ta vare på kulturlandskapet – og derved de områdene som er åpne i dag – er det ikke ønskelig å åpne opp for bl.a. tilplanting som vil kunne endre landskapets karakter.

Jord- og hagebruk i landskapsvernområdet

I forslag til verneforskrift for landskapsvernområdet gis det adgang til en tidsmessig utvikling av jordbruksdrift ved at det tillates driftsmåter som til enhver tid er vanlige for eksisterende jord- og hagebruk på allerede oppdyrkede arealer. Grøfting anses å være en forutsetning for opprettholdelse av jord- og hagebruk på allerede oppdyrkede arealer. Det innebærer at det er behov for vedlikehold av eksisterende grøfter på dyrket mark, og en videreutvikling av dette grøftesystemet. Fylkesmannen tilrår derfor en tilføyelse som også dekker dette i den bestemmelsen som allerede er foreslått:

”Forutsatt at aktivitetene nevnt under ikke kommer i konflikt med verneformålet, er følgende tillatt på allerede oppdyrkede arealer: Eksisterende jord- og hagebruk, herunder beite, med driftsmåter som til en hver tid er vanlige samt vedlikehold av eksisterende grøfter og en videreutvikling av dette grøftesystemet ”.

Dyrking av arealer i naturreservatet

Det er i høringen kommet inn merknader vedrørende dyrking av jord, herunder plantefelt for bringebær. Det påpekes flere konfliktområder vedrørende dette temaet. Fylkesmannen mener at den tradisjonelle dyrkingen av jordet som ligger innenfor grensen til reservatet, vil kunne opprettholdes som i dag. Dette vil eksempelvis også omfatte plantefelt med bringebær.

Virksomheten foregår ved Ruakerkilens vestlige bukt, på et areal som nesten er avsnørt fra øvrige deler av reservatforslaget. Begrunnelsen for at denne delen bør inngå i naturreservatet er å ivareta helheten i det kvartærgeologiske landskapet, jf. omtale av dette i kap 9.2.1. For å ivareta hensynet til eksisterende bruk tilrår Fylkesmannen å ta inn et generelt unntak for dette:

”Eksisterende jord- og hagebruk, inkludert beite på allerede oppdyrkede arealer med driftsmåter som til en hver tid er vanlige og vedlikehold og utbedring av eksisterende dreneringssystemer er tillatt forutsatt at disse aktivitetene ikke kommer i konflikt med verneformålet”.

Beiting

Beiting i landskapsvernområdet

I verneforskriften for landskapsvernområde foreslås det at ”utmarksbeite er kun tillatt etter retningslinjer fastsatt i forvaltningsplan.” Det påpekes i høringsuttalelsen at tre gårder i området har felles beiterett i området nord for grensen mellom naturreservatet og landskapsvernområdet. Fylkesmannen viser til at denne bestemmelsen ikke medfører et totalforbud, men en mulighet til å regulere beitetrykket i forhold til verneverdiene.

Fylkesmannen ser derfor ikke grunnlag for å endre forslag til verneforskrift på dette punktet.

Beiting i naturreservatet

Det er i høringen fremmet ønske om at det må tillates et begrenset beitepress på strandengene rundt Ruakerkilen for å hindre at de åpne områdene gror igjen. Fylkesmannen tilrår et generelt forbud mot beiting i området. Men i tillegg tilrår Fylkesmannen å åpne for ”tradisjonell utmarksbeiting i henhold til retningslinjer fastsatt i forvaltningsplanen.” Bakgrunnen er at Fylkesmannen mener det er behov for en viss utmarksbeiting på strandengene rundt Ruakerkilen, men at beitetrykket må vurderes i henhold til retningslinjer som skal fastsettes i forvaltningsplanen. Se forøvrig Kap 9.2.6 om forvaltningsplaner.

Hogst og uttak av ved

Uttak av ved

Fylkesmannen mener uttak av ved i landskapsvernområdet bare skal kunne skje etter nærmere vurdering i en forvaltningsplan. Når det gjelder reservatet mener Fylkesmannen at det ikke er grunnlag for å åpne for vedhogst, og viser til den generelle bestemmelsen om forbudt mot å fjerne ”planter eller plantedeler fra reservatet.”

Rydding, hogst m.m utenom ved

Det er kommet merknader med ønske om at verneforskriften for landskapsvernområdet må åpne for rydding og hogst på eiendommene. Rydding, i betydning av å hindre gjengroing av allerede oppdyrkede arealer, vil være i samsvar med verneformålet om å bevare egenartet natur- og kulturlandskap og vil være tillatt i landskapsvernområdet.

Når det gjelder hogst ut over dette mener Fylkesmannen at dette kun bør foregå i samsvar med retningslinjer fastsatt i en forvaltningsplan. Fylkesmannen mener derfor at behovet for hogst på Hasla gård må vurderes nærmere i en forvaltningsplan.

Eventuell hogst i naturreservatet må ha til hensikt å fremme verneformålet. Et opplegg for slik hogst bør vurderes gjennom en forvaltningsplan, jf. avsnitt 9.2.6 om forvaltningsplaner.

Nydyrking i reservatet

Fylkesmannen mener at nydyrking ikke er i samsvar med verneformålet. Oppdyrking av nye arealer er derfor ikke ønskelig, og fylkesmannen tilrår derfor å beholde det opprinnelige forslaget til verneforskrift vedrørende dette.

Leieinntekter fra landbruksarealer

I høringen påstås det at vernet vil kunne påføre grunneierne økonomisk tap som følge av bortfall av muligheten til å leie bort landbruksarealer. Fylkesmannen vil bemerke at verneforskriften ikke har til hensikt å begrense grunneieres rettigheter til å inngå privatrettslige avtaler vedrørende eventuell bortleie av jord. Derimot vil forskriften sette begrensninger mht. bruken av arealene, og dette vil være gjeldende både for grunneier og eventuelle leietakere.

9.2.9 Bygninger i det foreslåtte landskapsvernområdet

Vedrørende nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger og andre anlegg vil dette bli tillatt jf. forslag til verneforskrift for Hasseltangen landskapsvernomsråde.

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at ved søknader om bygningsmessige tiltak i landbruk vil verneforskriften virke side om side med annet lovverk som plan- og bygningsloven og jordloven. Dette gjelder alle typer bygninger knyttet til landbruk, driftsbygninger, hovedhus og kårboliger. Det vil også være tilfelle for søknader om driftsbygninger i landbruket som gjennom § 81 i plan- og bygningsloven ellers gis en enklere saksbehandling i form av melding.

Fylkesmannen understreker at det er de eksisterende bygningene og bygningsmiljøene i området som setter sitt preg på det natur- og kulturlandskapet som en ønsker å verne, jf. verneformålet; ”å bevare det egenartede natur- og kulturlandskapet...”. Derfor mener Fylkesmannen at det skal søkes om tillatelse for tiltak som tilbygg, ombygging, eller vesentlig eksteriørmessig forandring av eksisterende bygninger. Den samme vurderingen er det også viktig å foreta når det gjelder oppføring av nye bygninger, herunder kårboliger, og anlegg i tilknytning til landbruk. Dette gjelder også dersom det er gjenoppføring som følge av brann eller naturskade.

Nye bygninger

Skal nye bygninger oppføres, enten det gjelder bolig eller hytte, kreves det tillatelse i henhold til plan- og bygningsloven. Dette vil gjelde uansett vern eller ikke. I nåværende kommuneplan for Grimstad (1998-2010) ligger det meste av verneformålet som LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsområde) hvor det gjelder et generelt byggeforbud. Det er kommunen som gir eventuell dispensasjon fra byggeforbudet og byggetillatelse.

Når det gjelder søknad i henhold til verneforskriften, er dette en vurdering som gjøres av forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Denne vurderingen vil være et eget vurderingstema ved behandlingen av en byggesøknad i tillegg til de vurderingene som gjøres etter plan- og bygningsloven av kommunale og andre offentlige myndigheter.

Gjenoppbygging av bygninger etter brann

Bygninger som ønskes gjenoppført etter brann, må ha byggetillatelse i henhold til plan- og bygningsloven som gis av kommunen. For å opprettholde landskapets egenart og karakter vil imidlertid vernemyndigheten være interessert i å vurdere hvilken utforming og plassering bygninger vil få ved gjenoppføring etter brann eller naturskade. Dette må bli et eget vurderingstema i den enkelte sak i forhold til formålet med vernet.

Fylkesmannen mener tiltak som gjenoppføring av bygninger som ødelegges av brann- eller naturskade hører hjemme under tiltak det må søkes om i verneforskriften, og tilrår at foreslått verneforskrift beholde som i høringsforslaget.

9.2.10 Tekniske anlegg

Søm – Ruakerkilen naturreservat

Når det gjelder vedlikehold av eksisterende kraftlinjer er verneforskriften ikke til hinder for det. Når det gjelder vedlikehold av eksisterende sentral og pumpestasjon med tankanlegg for kloakk, samt eksisterende nettverk av kabler og rør i bakken mener fylkesmannen at vedlikehold av slike eksisterende anlegg må tilføyes blant de generelle unntakene i verneforskriften: ... elektriske kabler og rørledninger i bakken.

Hasseltangen landskapsvernområde

Det hevdes at eksisterende kraftledning på Sømsstranda er skjemmende, og det stilles spørsmål om den er sikker nok for publikum. Når det gjelder sikkerhet og vedlikehold, er det kraftverkets ansvar og et vern vil ikke innvirke på dette. Når det gjelder det estetiske og vurdering av en omlegging av traseen, vil det være naturlig at dette blir tatt opp i forbindelse med utskifting av anlegget. Fylkesmannen vil gjøre kraftverket oppmerksom på forholdet og ta initiativ til at alternativ linjeføring vurderes ved utskiftning.

Det er satt fram krav om å ha et generelt unntak for fremføring av lavspentlinjer eller kabler for å knytte eksisterende bebyggelse til strømmett samt inngrep i forbindelse med legging av vann/kloakk til eksisterende bebyggelse. Fylkesmannen mener at det bør søkes om gjennomføring av slike tiltak da utformingen og plasseringen kan virke inn på landskapets art eller karakter.

9.2.11 Motorferdsel utenom landbruket

Søm – Ruakerkilen naturreservat

Eksisterende vei mellom Ruagerveien og Sømsveien fungerer som turvei og Fylkesmannen ønsker ikke å gjenåpne veien som en alminnelig kjørevei. Om grunneierne, der i blant staten, skulle ha et behov for å måtte benytte veien for å skjytte sine eiendommer, mener fylkesmannen dette er et emne som bør utredes nærmere i forvaltningsplanen. Fylkesmannen mener derfor for at det generelle forbudet mot motorferdsel bør beholdes som det er foreslått. Det vises for øvrig til fylkesmannens tilrådning ovenfor i punkt om friluftsliv.

Hasseltangen landskapsvernområde

Eksisterende vei vest for Haslatun som er adkomstsvei til Sømsstranda, regnes som bilvei i dag og dagens bruk kan fortsette.

9.2.12 Båthavn i Sømskilen

Søm Båtforening ønsker en utvidelse av båthavna på inntil 100 båtplasser. Eksisterende båthavn blir liggende innenfor landskapsvernets avgrensing som vist i høringsutkastet. Når det gjelder eventuell utvidelse, må behovet avklares nærmere i forbindelse med for eksempel rulleringen av kommuneplanen for Grimstad kommune, og mulighetene må veies opp mot verneformålet. Fylkesmannen kan da vurdere en mulig utvidelse i forhold til den generelle dispensasjonsbestemmelsen, jf. § 4 i forslaget til verneforskrift for landskapsvernområdet .

9.2.13 Andre båtplasser

Fylkesmannen vil presisere at et vernevedtak i utgangspunktet ikke endrer på privatrettslige rettigheter eller heftelser. Eksisterende båtplasser/fester som har en rettighetshjemmel kan benyttes som i dag. Dette gjelder også dokumenterte rettigheter innenfor Søm-Ruakerkilen naturreservat.

I landskapsvernområdet foreslås det et generelt unntak for: Nødvendig vedlikehold av eksisterende... og andre anlegg. Begrepet andre anlegg omfatter også brygger. Vernet vil derfor ikke bli til hinder for ordinært vedlikehold og reparasjoner av eksisterende brygger. Opprusting utover det eksisterende i betydningen gjøre større, gjøre annerledes, vil derimot ikke være tillatt. Fylkesmannen mener derfor at det ikke er grunnlag for å utelate bryggeanlegget i Kvennebekken fra landskapsvernområdet.

9.2.14 Diverse forhold

Fysiske innretninger i og nær private tun og hager

Eksisterende grillanlegg, parabolantenne og hageanlegg i betydning plen, prydbusker, hekker, blomsterbed og lignende vil kunne benyttes som før.

Utsikt

Et større antall grunneiere og brukere er usikre på hvorvidt det fortsatt vil være tillatt å rydde skog i landskapsvernområdet for å ikke miste utsikt. Vedlikehold av hager vil stort sett være problemfritt. Når det gjelder store og egenartede trær samt grupper av skog som er med på å gi landskapet sin egenartede karakter, så inngår dette i formålet med vernet. Det er derfor ikke uvesentlig hva slags skjøtsel, og hvor det drives skjøtsel innenfor det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen har forståelse for at spørsmålet stilles. Imidlertid mener fylkesmannen at det ikke er hensiktsmessig å ta stilling til den enkelte grunneiers behov vedrørende utsikt og rydding av vegetasjon i oppsummeringen av lokal høring, men at temaet heller bør avklares nærmere i forvaltningsplanen.

Når det gjelder vegetasjonen mellom forslag til ny vernegrense og Ruakerkilen, mener fylkesmannen at vegetasjonen ikke skal holdes massivt nede. Dette vil på sikt kunne medføre en noe redusert utsikt i forhold til dagens situasjon. Skjøtselen av beltet nær Ruakerkilen må bli et tema i forvaltningsplanen.

Båtopplagsplass

Opplag av båter er ikke tillatt i reservatet. Når det gjelder ett konkret ønske om båtopplag, vurderer fylkesmannen at det er mulig å få til en opplagsplass utenfor grensen til naturreservatet.

Lekeområder for barn

Når det gjelder bygging av plankehytter oppe i trær mener Fylkesmannen at dette vil være i strid med de generelle vernebestemmelsene. I sørvestre del av Ruakerkilen finnes det slike hytter. Fylkesmannen mener at både omfanget og synligheten til disse, slik de fremstår, er i strid med verneforskriften, men antar at de er av tidsbegrenset aktualitet og vil bli fjernet når interessen for dem har lagt seg.

Navn på landskapsvernområdet

Statens Kartverk har, etter tilrådning fra Statens navnekonstulenter og Grimstad kommune kommet fram til at navnet skal være Hasseltangen og Fylkesmannen slutter seg til dette.

Dyrking av østers i bunnkultur

Fylkesmannen tar til orientering påpekning fra Fiskeridirektoratet region Skagerrakkysten i ny begrenset høring om at Ruakerkilen kan ha et potensiale for fremtidig dyrking av østers. Fylkesmannen mener spørsmålet om østersdyrking må avklares på direktoratsnivå.

9.2.15 Forskriftsendringer

Oppsummering av Fylkesmannens forslag til forskriftsendringer etter lokal høring. Endringer er vist i kursiv.:

Hasseltangen landskapsvernområde

- Anbefalt ny utforming av kap IV, punkt 2.4 : "Forutsatt at aktivitetene nevnt under ikke kommer i konflikt med verneformålet, er følgende tillatt på allerede oppdyrkede arealer: Eksisterende jord- og hagebruk, herunder beite, med driftsmåter som til en hver tid er vanlige samt vedlikehold av eksisterende grøfter og en videreutvikling av dette grøftesystemet".

Søm-Ruakerkilen naturreservat

- Anbefalt ny utforming av kap VII, 2. setning: "Det skal utarbeides forvaltningsplan, som blant annet inneholder nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak".
- Anbefalt ny utforming av kap. V, punkt 1.3.: "Vedlikehold av eksisterende kraftlinjer, elektriske kabler og rørledninger i bakken."
- Anbefalt nytt punkt 2.7 i kap. V: "Eksisterende jord- og hagebruk, inkludert beite på allerede oppdyrkede arealer med driftsmåter som til en hver tid er vanlige og vedlikehold og utbedring av eksisterende dreneringssystemer er tillatt forutsatt at disse aktivitetene ikke kommer i konflikt med verneformålet."

9.3 Generelle merknader ved sentral høring

Fiskeridirektoratet (FD) påpeker at området rundt Hasseltangen (Sømskilen-Homborsund) er viktige fiskeområder som også er potensielt viktig for havbruk. FD forventer at verneområdet ikke vil ha konsekvenser for fiskeri- og havbruksinteresser i dette området.

FD ønsker at det også skal være mulig å søke om tillatelse til havbeite i Hasseltangen landskapsvernområde.

Gjennom forskriften til naturreservatet i Søm-Ruarkilen tillates det ikke å innføre nye dyrearter. FD påpeker at Ruakerkilen er et gammelt leveområde for villøsters og tolker forskriften i den retning av at østersoppdrett her ikke vil innebære å introdusere en ny art. Hvor aktuell Ruakerkilen er for østersoppdrett må vurderes etter opprensning av pollen.

Kystverket - kystdirektoratet (KD) ber om at verneforskriftene for verneområder langs kysten blir tilnærmet like når det gjelder KDs anliggende. KD foreslår endring i forskriften som medfører at det åpnes for nødvendig ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av deres anlegg. KD ber også om at forskriften endres til "Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket". KD ber også om at et nytt punkt tas inn i forskriften for å ivareta behovet for akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsutstyr (staker, merker). KD ber om at dette punktet innarbeides i samtlige verneområder som berører sjø eller grenser til sjø. KD forutsetter videre at akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsutstyr må kunne gjennomføres raskt.

Friluftslivets fellesorganisasjon (FriFo) mener at hensynet til friluftslivet må inn som en del av verneformålet i Hasseltangen landskapsvernområde. FriFo er fornøyd med at verneforskriften ikke er til hinder for vedlikehold av eksisterende og etablering av nye friluftslivsfasiliteter.

Norges Fiskarlag (NF) har ingen merknader utover at bestemmelsene ikke må være til hinder for utøvelsen av fisket i området.

Den Norske Turistforening (DNT) presiserer at det også i verneområdene er viktig at det blir lagt til rette for enkelt friluftsliv, og at ferdsel i tråd med allemannsretten fortsatt vil være mulig.

9.4 Direktoratets tilrådning

Med unntak av kommentarene i hele kap 9.4, slutter Direktoratet seg til fylkesmannens tilrådning både når det gjelder landskapsvernområdet og naturreservatet.

9.4.1 Oppsyn i verneområdet

I tillegg til fylkesmannens kommentar vil direktoratet tilføye at Statens Naturoppsyn (SNO) har det overordnede ansvar for statlig naturoppsyn i alle verneområder – og vil således også få ansvaret i Søm-Ruakerkilen naturreservat og Hasseltangen landskapsvernområde. Hvordan dette løses i praksis vil avklares senere, for eksempel i en forvaltningsplanprosess.

9.4.2 Friluftsliv

Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilrådning og tilføyer at målet med vern etter naturvernloven er å verne sjeldne og truede dyre- og plantearter samt naturområder med regionale, nasjonale og internasjonale verdier i forbindelse med dyre- og planteliv, geologiske forekomster og landskapsbilde. Direktoratet viser til at utøvelsen av friluftsliv som ikke forringer naturverdiene eller er i strid med verneforskriften, kan skje fritt i verneområdet. Direktoratet mener det ikke er behov for å ha med friluftsliv som en del av verneformålet i et landskapsvernområde for Hasseltangen.

Flere delarealer innenfor verneforslaget er allerede sikret til friluftsformål. Etter at fylkesmannen avga sin tilrådning til Direktoratet, er ytterligere et område sikret. Denne parsellen grenser inntil båtfabrikken. Sikringen bidro i tillegg til enighet med eier av båtfabrikken om grensedragningen inn mot dennes eiendom.

9.4.3 Landbruksdrift

Direktoratet mener at beite skal være tillatt både i landskapsvernområdet og i naturreservatet, og viser til at dette er normal praksis i nyere vernevedtak. Den tradisjonelle landbruksdriften har vært med å skape verneverdiene i landskapsvernområdet. For å opprettholde verneverdiene er det derfor viktig at denne driften får fortsette. Forvaltningsplanen vil utfylle og klargjøre verneforskriften på dette feltet. Direktoratet tilrår derfor endringer i forskriftene som gjør det klart at beite er tillatt i begge verneforslagene.

I forslaget til landskapsvern mener Direktoratet det bør være et generelt unntak for jordbruksdrift i tråd med praksis fra nyere vernevedtak, og tilrår derfor et eget punkt om dette i forskriften. Dette vil sikre videreføring av eksisterende jord- og hagebruk i landskapsvernområdet.

Som følge av Direktoratets forslag om å endre grensen på naturreservatet, jf. Kap 9.4.10, vil eksisterende jordbruksareal falle utenfor vernegrensen. Direktoratet mener derfor at bestemmelsen om et generelt unntak for drift og vedlikehold av jordbruksarealer er unødvendig og tilrår at denne bestemmelsen strykes.

Direktoratet støtter Fylkesmannens vurdering av at det ikke bør tillates hogst i reservatet. Eventuell hogst i form av rydding og skjøtsel må skje ut fra et behov for å ivareta verneformålet. Hogst til grunneiers eget bruk tillates normalt i landskapsvernområder. Men på Hasseltangen er det i tillegg foreslått plantelivsfredning p.g.a. av en rekke sårbare vegetasjonstyper. Selv en beskjedne vedhogst i disse små og til dels spredte områdene kan ha svært negative følger for de vegetasjonstypene som skal bevares. Direktoratet støtter derfor Fylkesmannen i at både grunneiers hogst av ved til eget bruk og eventuell annen hogst i form av rydding etc. skal skje etter nærmere retningslinjer i en forvaltningsplan.

9.4.4 Nye bygninger

Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilrådning når det gjelder nye bygninger, men presiserer at de foreslåtte vernebestemmelsene innebærer et forbud mot oppføring av nye bolighus og fritidsboliger. Dette gjelder både i naturreservatet og landskapsvernområdet.

9.4.5 Tekniske anlegg

I forskriftene foreslås det å tillate at nødvendig vedlikehold, drift og tilsyn av tekniske anlegg kan gjennomføres. Direktoratet viser til de etablerte standardformuleringene om kraftlinjer og tilrår at disse i tillegg innarbeides i begge verneforslagene.

Direktoratet viser til de etablerte standardformuleringen om unntak for "*drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg*" og *muligheten for å søke om "oppføring av nye anlegg eller flytting av eksisterende anlegg"*. Direktoratet tilrår at disse bestemmelsene innarbeides i forskriftene slik Kystverket ber om.

Miljøverndepartementet tok stilling til Kystverkets ønske om å opprette egne bestemmelser om akutte tiltak for navigasjonsinfrastruktur i vedtaket om verneplan for Kystregion Troms (Kgl. res. av 04.06.2004). Da la Miljøverndepartementet til grunn at slik infrastruktur skulle kunne etableres raskt og uten søknad til forvaltningsmyndigheten. Ut fra dette tilrår ikke Direktoratet å innføre noen ny bestemmelse om akutte tiltak i foreliggende verneplan slik Kystverket igjen ber om.

9.4.6 Båthavn i Sømskilen

Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilrådning om at eksisterende småbåthavn blir liggende innenfor landskapsvernområdet og at en eventuell utvidelse kan avklares nærmere ved rullering av kommuneplanen. En eventuell utvidelse må vurderes opp mot verneformålet.

9.4.7 Fiske, havbruk og havbeite

Verneforskriften presiserer at jakt og fiske etter gjeldende lovverk skal være tillatt. Det er ikke foreslått å frede dyrelivet i landskapsvernområdet. Derfor vil det her være tillatt med havbeite i form av ren utsetting og gjenfangst av organismer. Derimot er sjøbunnen med sine kvartærgeologiske avsetninger foreslått vernet. Eventuelle behov for tekniske innretninger og installasjoner på havbunnen i forbindelse med havbeite, vil derfor være forbudt. Direktoratet tilrår ikke at det åpnes for å etablere slike installasjoner på sjøbunnen. Direktoratet tilrår for øvrig at bestemmelsen om å kunne søke om tillatelse for havbruksanlegg i landskapsvernområder endres i tråd med formulering i nyere vernevedtak: "*Etablering av havbruksanlegg uten fast bygningsmasse på land og særlig synlig anlegg på havoverflaten*".

Et eventuelt oppdrett av østers i Ruakerkilen vil føre til at relativt store områder beslaglegges av selve anlegget, og det vil genereres en del ferdsel i forbindelse med røkting og høsting. Anlegget vil kunne virke som et kontinuerlig forstyrrende element på fugle- og dyrelivet i kilen, og det vil trolig være aktuelt å stenge pollen i deler av året. Ruakerkilen er svært viktig som føde- og rasteplass for andefugler under vår- og høsttrekket, og området er ansett som en av de viktigste trekk- og rastelokaliteter i Aust-Agder. Ruakerkilen er også viktig som fødesøkområde andre deler av året, og om høsten er kilen et viktig myteområde for knoppsvaner. Direktoratet mener derfor at verken østersoppdrett eller noen annen form for oppdrett er forenlig med verneformålet, og at dette derfor ikke kan tillates i naturreservatet.

9.4.8 Verneformål

I foreslått naturreservat tilrår Direktoratet å omarbeide formuleringen av verneformålet slik at det har en tydeligere henvisning til hjemmelen i naturvernloven. De kvartærgeologiske

verdiene foreslås også inkludert i verneformålet, og Direktoratet viser i denne sammenheng til høringsdokumentet der det framgår at Ra-morenene strekker seg gjennom begge verneforslagene.

I foreslått landskapsvernområde tilrår Direktoratet å presisere at vernet også omfatter de kvartærgeologiske forekomstene på sjøbunnen, dvs. Ra-morenen. Direktoratet mener det er denne betydningen som ligger til grunn i høringsdokumentene, og at dette derfor bare er en presisering og ikke en materiell endring av verneforslaget. Fylkesmannens presisering av at verneformålet er å bevare natur- og kulturlandskapet med det; "*biologiske mangfoldet som preger landskapet*", synes likevel overflødig. Direktoratet tilrår at nevnte setningsledd strykes, siden de sentrale verdiene i forhold til det biologiske mangfoldet er tilstrekkelig og mer presist angitt i § 2 bokstav b).

9.4.9 Forskriftsendringer

Det er foretatt forskriftsendringer både etter lokal og sentral høring. Fylkesmannens anbefalte endringer/tilføyelser etter lokal høring er oppsummert i kap. 9.2.15.

Direktoratet har justert forskriftene i henhold til etablerte standarder i nyere verneforskrifter. Dette gjelder i hovedsak redaksjonelle endringer som at overskrifter er omgjort fra kapittel til paragrafer, skifte til nye standardformuleringer og lignende. Direktoratet gjør likevel oppmerksom på at disse endringene er nokså omfattende og at det derfor kan være vanskelig å gjøre sammenligninger i forhold til Fylkesmannens forskriftsforslag. I tillegg har Direktoratet foretatt noen materielle endringer som følge av sentral høring. De materielle endringene er oppsummert i det følgende.

Hasseltangen landskapsvernområde

Direktoratet tilrår følgende materielle endringer:

- § 3 pkt. 2.5 Plantelivet: Det er satt inn et generelt unntak om at "*beite er tillatt*".

Søm-Ruakerkilen naturreservat

Direktoratet tilrår følgende materielle endringer:

- § 2 Formål: "*Kvartærgeologi*" er tatt inn som en selvstendig del av verneformålet.
- § 3: Vernebestemmelser: Bestemmelsen om "*forbud mot beiting*" er tatt vekk og erstattet med et generelt unntak for beiting i § 4.
- § 4: Bestemmelsen om unntak for "*eksisterende jord og hagebruk m.m*" er tatt vekk fordi foreslått grenseendring fra Direktoratet, jf. Kap 9.4.10, gjør innholdet i bestemmelsen overflødig.

9.4.10 Avgrensning av verneforslaget

Direktoratet mener avgrensning av reservatet i Ruakerkilens vestlige bukt bør endres. Dette gjelder kollen og jordet mellom Ruagerveien og gnr/bnr 57/297. Området er nesten avsnørt fra de øvrige delene av verneforslaget. Det består av en liten eik- og furubevokst kolle og ellers et oppdyrket jorde. Ut fra verneplanprosessen, en vurdering av verneverdiene i området og arronderingsmessige hensyn tilrår Direktoratet at dette området ikke vernes som naturreservat. Direktoratet foreslår å legge grenselinjen direkte fra punkt 48 b til 53, jf. kart datert mai 2003 i Fylkesmannens tilrådning. Det helhetlige vegetasjonsbeltet rundt Ruakerkilen vil fortsatt i stor grad bevares. Ved behov kan likevel avgrensningen justeres ytterligere slik at hele det oppdyrkede areal kommer utenfor reservatet. Ved å ta ut dette jordet er det heller ikke nødvendig å ha med det generelle unntaket for eksisterende jord- og

hagebruk i Fylkesmannens forslag til verneforskrift. Direktoratet anslår at denne endringen fører til en reduksjon på drøyt 6 daa av naturreservat.

9.5 Miljøverndepartementets merknader

Under arbeidet med verneplanen ble det kjent at det foreligger en reguleringsplan i området som berører Hasseltangen landskapsvernområde. For at det ikke skal være motstrid mellom reguleringsplanen og landskapsvernet, er de områdene som er foreslått til felles småbåthavn og til kulturhistorisk bevaringsområde i reguleringsplanen tatt ut av verneplanen. For å få en hensiktsmessig arrondering av vernegrensene er også P-plassen for båtfabrikken, herunder landarealet ned til strandkanten tatt ut av verneplanen. Disse endringene fører til at landområdene, og dermed også store deler av Ra-morenen, deles i to atskilte deler. MD mener likevel at verneverdiene samlet sett blir godt ivaretatt, og at dette er en praktisk og god løsning både for forvaltningen av landskapsvernområdet og for eiere og rettighetshavere i områdene som er unntatt landskapsvern.

Forskriftsendringer

MD har etter ønske fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) endret formuleringen "jordbruk" til "landbruk" i forskriftene. MD ønsker primært at formuleringen "jordbruk" benyttes fordi det da vil være lettere å unngå aktiviteter som kan komme i konflikt med verneformålet. Når MD likevel har funnet å kunne godta "landbruk" i denne verneplanen, er det fordi LMD er tydelig på at eventuell ny virksomhet i landbruket som går ut over tradisjonell jordbruksvirksomhet, ikke skal komme i strid med verneformålet.

Miljøverndepartementet har i forskriften for Søm-Ruakerkilen naturreservat åpnet for at det kan være mulig med motorferdsel i forbindles med nødvendig gjerding til beting. MD forutsetter at motorferdsel utøves på en skånsom måte. Motorferdsel tillates ikke i områder der dette kan skade verneverdiene.

Videre er det tatt inn bestemmelser om bruk av beltegående elgtrekk til uttransport av felt storvilt. Forvaltningsmyndigheten kan også etter søknad gi tillatelse til gjenoppføring av bygninger og anlegg som er gått tapt ved brann eller naturskade. Med anlegg menes skogbilveier, broer etc.

LMD mener det må være mulig å sette inn tiltak etter lov 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. når det foreligger spesielle tilfeller. MD viser til at slike spesielle tilfeller vil kunne dispenseres fra etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i forskriften. MD legger til grunn at dispensasjonen skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

LMD ønsker at rullering av forvaltningsplanen skal inn i forskriften. MD er enig i at forvaltningsplanen skal rulleres, men at rulleringen av forvaltningsplanen skjer etter behov, og viser til at det ikke er vanlig praksis at dette forskriftsfestes.

Når det gjelder § 3. nr 1.2 bokstav e, i verneforskriften til Hasseltangen landskapsvernområde legger Miljøverndepartementet til grunn at den "arealmessige avgrensing av havnen" er yttergrensen av flytende installasjoner på sjøen og P-plassen på land. Videre er det foretatt en presisering i forskriften § 3 punkt 1.3 bokstav g, når det gjelder kystverkets anlegg. Punktet lyder som følgende: "Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket". Hensikten med å vurdere slike tiltak etter søknad er å etablere en kontakt mellom Kystverket og vernemyndigheten slik at dersom plassering/utforming

kommer i konflikt med verneverdiene skal for eksempel mulig alternativ plassering kunne vurderes.

Når det gjelder behov for akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsinfrastruktur, eksempelvis i forbindelse med skipsfartsulykker, legger departementet til grunn at slik infrastruktur må kunne etableres raskt. I slike tilfeller trengs ikke søknad til vernemyndighetene før tiltaket, men vernemyndighetene varsles raskest mulig om tiltaket. Det legges også til grunn at slikt akutt behov for tiltak i verneområdene vil inntreffe meget sjelden, og at slike tiltak blir utført med minst mulig negative konsekvenser for verneverdiene.

Innenfor landskapsvernområdet vil det være tiltatt med havbeite i form av ren utsetting og gjenfangst. Tekniske innretninger og installasjoner på havbunnen vil være forbudt etter sjøbunnen med sine kvartærgeologiske avsetninger foreslås vernet.

Når det gjelder eventuell østersoppdrett i Ruakerkilen støtter departementets Direktoratet for naturforvaltings vurdering om at dette ikke vil være forenlig med verneformålet i naturreservatet.

Utover disse kommentarene slutter departement seg til Direktoratet for naturforvaltings tilrådning både når det gjelder landskapsvernområdet og naturreservatet og tilrår opprettelsen av Hasseltangen landskapsvernområde og Søm-Ruakerkilen naturreservat.

Miljøverndepartementet

tilråd:

I

Forskrifter om verneplan for Hasseltangen landskapsvernområde i Grimstad og Arendal kommuner og Søm-Ruakerkilen naturreservat i Grimstad kommune, Aust - Agder fylke fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 og 2).

II

Samtidig oppheves:

Kgl. res. av 9. desember 1977 om fredning av Søm naturreservat, Grimstad kommune, Aust - Agder fylke.